

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm LIV. Testimonium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

quòd in contractibus plena, in vltimis voluntatibus plenior, in principum beneficiis plenissima interpretatio facienda est, & ita habetur in *Reg. 12. ff. in Testamentis pleniùs* (quàm in contractibus ait *gl. ibid.*) voluntates testantium interpretantur, & in *cit. l. 3.* beneficium Imperatoris, quod à diuinâ scilicet eius indulgentiâ proficiscitur, quàm plenissimè interpretari debemus. Ceterum, quia in legatis præstandis concurrat obligatio hæredis, ideò dici solet, quòd legatorum interpretatio sic fieri debeat, vt hæres, quantum fieri potest, non grauetur, & *Decius in reg. 12. cit.* admonet, quòd fauorabilior in testamentis, quàm in legatis interpretatio fieri solet.

CAPITULUM LIV.

Testimonium.

PARAPHRASIS.

Si testi ab vnâ parte producto pars aduersaria obijciat crimen, repellere debet tam in ciuili causâ, quàm in criminali, si in crimine adhuc perseveret; sin autem emendatus sit, eumq; infamia non committetur, non est repellendus in causâ ciuili, neque cum de crimine agitur ciuilitè, excepto perjurii crimine; in criminali autem causâ, si testis in iudicio antea de crimine conuictus fuerit, vel illud confessus, aut si nunc de ipso demonstratur à parte opponente & excipiente, aut si opinio eius grauata sit, propterea quòd aliquando propter crimen à testificando repulsus fuerit, his casibus, licet in causâ ciuili non repellatur, tamen in causâ criminali etiam tunc emendatus repellere potest.

SUMMARIUM.

1. Infames & criminosi à ferendo testimonio repellendi sunt. Regula ponuntur dignoscendi eos.
Infamia alia juris & legalis, alia facti.
2. Infames infamiâ juris, neutro iure, nec ciuili nec canonico, testes esse possunt in iudicio, & à Iudice, parte etiam nihil

opponente, repellendi; aliâ sententia erit nulla.

3. Possunt tamen esse testes in criminibus exceptis, & in subsidium, si veritas per alios testes cognosci non possit, adhibiti tamen tortura; integra fidei autem neque tunc erunt.
4. *Iidem* neque in testamento testes esse possunt.
5. Infamia facti infames, de iure canonico, & in eodem foro, vt testes iudiciales non admittantur, secus est de iure ciuili, & in eodem foro, nisi condemnati sint.
6. Equitatis est, & ita obseruatur, vt in causis criminalibus & ciuilibus arduis infames infamiâ facti etiam in ciuili foro repellere possint, vel si admittantur, non multum eis credatur.
7. Periurus à testificando repellere potest.
8. In causa criminali quandoque etiam ille, qui crimine graui conuictus, aut confessus est, etiam post factam penitentiam repellere potest.
9. Non tamen, si constans vite emendatio secuta sit.
10. Refertur causa, cur crimen notorium notitiâ facti per emendationem constantem ac diuturnam penitus tolli censetur, non autem notorium notitiâ iuris, præsertim post latam sententiam.
11. Criminosus sine infamia juris, à iudicis officio vel eligendi repellere non potest. Cur?

Supposito, quòd duplex sit infamia, vna juris seu legalis, & altera facti, sicuti fusè explicauit *lib. 1. Th. Mor. Tract. 5. p. 8. cap. 4.* circa materiam hanc, quòd infames & criminosi à ferendo testimonio repellendi sint, ponendæ sunt hæ regulæ.

1. Infames juris infamiâ, tam ciuili, quàm canonico iure inhabiles sunt ad testimonium iudiciale. ita habetur hic & in *l. 3. §. l. Iulian. de testibus. c. Nulli 11. causa 3. q. 4. c. Licet 47. hoc tit.* Ratio est, quia testimonium iudiciale inter actus legitimos numeratur. *l. penult. de heret. infames autem à legitimis actibus exclusi sunt, cit. c. Licet.*

Corol-

Corollarium. Cùm infames juris infamiâ absolute inhabiles sint ad testificandum, idè ad iudicis officium spectat eos repellere, tamen pars nihil excipiat, sin autem repulsi non sint testes infames, non valebit sententia lata ex eorum testificationibus. aded quidem, vt etiam post mortem testis, probatâ eius infamiâ, rescindi debeat, vt docet *Durandus in speculo hoc tit. §. 1. num. 29.* & pluribus allegatis *Farinac. de testibus q. 56. n. 41.*

Admittuntur tamen infames ad testificandum in criminibus exceptis & in subsidium, si veritas per alios testes cognosci non possit, vt docet *Bartolus n. 12. de iustis & iure. Imola, hic n. 6. Abbas n. 6. & alij plerique apud Farinac. n. 50.* necesse tamen est, vt tortura eis adhibeatur, *juxta l. Ob carmen. 21. §. Si ea. juncta gl. de testib. & ex communi Barr. & Abbas l. c. Gl. in cit. §. l. Iulia. verb. Palam.* quanquam neque tunc talium testimonia integræ fidei censerentur debent, vt dixi in *c. 10. de confessis.* & monet *Bartolus n. 51. Abbas n. 6. Farinac. n. 55.* His adde, quòd infamis neque in testamento testis esse possit, vt constat ex *l. Qui testamentum. 20. §. Eum, qui de testam.* vbi generatim significatur eum, qui in iudicio testis esse prohibetur tanquam inhabilis, neque ad testamentum adhiberi possit.

2. Infames infamiâ facti, qui videlicet in crimine graui, & apud viros honestos ac prudentes infamante perseverant, testes iudiciales esse non possunt de iure canonico & in foro canonico, sed de iure ciuili & in foro ciuili non repelluntur, nisi condemnati sint. prior pars habetur in hoc *c. juncta gl. verb. In crimine perseveret. & in c. Super eo. 13. hoc tit. c. Constitutum 9. causa 3. q. 5. c. Infames 17. causa 2. q. 1.* necesse tamen est, vt criminofus seu à iudice, seu à parte opponente repellatur, vt videre est apud *Felinum hic n. 3.* alioqui valeret eius testimonium, licet non tantam fidem mereatur, cùm non sit testis integer, seu non omni exceptione maior. vt *gl. tradit in l. 3. §. Summatim. verb. Non eandem fidem de Carboniano edicto, & alij apud Farin. n. 111.*

Posterior pars traditur in *c. Si testes. §. Lege Iulia. causa 4. q. 3.* & notat *gl. Recepta. in c. Super eo. 13. verb. Confessi. hoc tit. Felin. hic n. 8.* æquum tamen est, & ita obseruatur etiam vt in causis criminalibus & ciuilibus arduis infames infamiâ facti, seu criminofii etiam in ciuili foro repelli possint, aut si eorum testimonium recipiatur, non multum eis fidei tribuatur, sicut docet *Clarus in practica. q. 24. n. 13. Furin. q. 56. n. 100.*

3. Perjurus, id est, qui falsum iuramento scienter confirmauit, à testificando repellitur potest, vt etiam habetur in *c. Quicumque. 18. causa 6. q. 1. c. Paruuli. 14. causa. 22. q. 5.* nam testi non creditur nisi iurato, iuramentum autem eius infirmum censetur, qui antea peierauit, immò non sine periculo defertur ipsi iuramentum, quia iterum peieraturus putatur, quæ ratio maxime locum habet, si quis in iudicio perjurium commiserit, vt *Abbas hic* notat.

4. In causâ criminali, qui de crimine graui conuictus, aut confessus est, etiam post factam pœnitentiam quandoque repellitur potest, tamen in causâ ciuili non posset; non arbitror tamen generalem regulam statuendam esse, qualem *Abbas hic* ponit *n. 12. Felin. n. 31.* quòd lapsus in crimine graue, quantumcunque emendatus, à ferendo testimonio repellitur possit in causâ criminali, nisi quòd excipiant eum, qui religionem ingressus est.

Sed contrarium docet *Clarus q. 24. n. 16.* nam testis ob crimen commissum idè repellitur potest, quia opinio eius & fides debilitata est, hæc autem ratio cessat, si constans vitæ emendatio secuta sit, quandoquidem cessante causâ cessare debet effectus. *c. Cum cessante. de appellat.* consequenter per constantem ac diuturnam vitæ emendationem sublato crimine, cessare etiam debet omnis eius effectus, quæ est diminutio fidei ac boni nominis. secundum *gl. in c. 3. verb. Nisi eis. causa 6. q. 1.* vide quæ dixi *lib. 1. Th. Mor. Tract. 5. p. ult. cap. 4. n. 10.*

In capitulo autem isto arbitror fieri duntaxat comparationem inter causam ciuilem

lem & criminalem, quod licet emendatus de crimine ipso jure infamiam non irrogante in causâ civili repelli non possit, tamen hanc regulam generatim non procedere in causâ criminali, siquidem in istâ quandoque spectatâ qualitate personæ, criminis aliarumque circumstantiarum etiam is, qui pœnitentiam egit, repelli potest, cum adhuc pronitas aliqua seu facilitas ad peccandum subesse possit, ob quam hominis fides dubia reddatur.

Ethæc inferuire possunt ad cognoscendum, num criminofus ad dignitatem seu prælaturam electus repelli possit; si enim in crimine graui ac notorio juris aut facti notitia perseueret, vel illud non ita pridem commiserit, ita vt infamia inde resultans adhuc permaneat, repelli debet. vt docent DD. in c. 22. de elect. & c. 1. si autem crimen per constantem, apertam, & moraliter certam vitæ emendationem sublatum sit, tunc repelli non debet, tanquam indignus. *Argum. c. Ferrum. 18. dist. ubi gl. ait*, quod talis nouus seu alius esse censeatur post emendationem, ita etiam docet *Archidiaconus. & gl. margin. ait*, ex vno capite aptiorem esse ad gubernationem, qui peccauit, & peccatum emendauit, quod aliis compati possit, exemplo S. Petri, de quo in eo capitulo sermo est: quare etiam Abbas fatetur *cit. c. Dudum. n. 24.* si constet aliquem esse emendatum, quod repelli non possit.

Cæterum, si aliquis propter crimen graue per iudicis sententiam damnatus fuerit, vel ab electione repulsam tulerit propter crimen, tum notam exinde aliquam gerit etiam post criminis emendationem. vt docui in *quest. de elect. q. 71.* & dicitur in c. 1. *hoc tit.* opinionem alicuius grauari, si in priore aliquo iudicio propter crimen à ferendo testimonio repulsus fuit.

Cur autem crimen, tametsi notorium sit, solâ notitiâ facti per emendationem constantem ac diuturnam penitus tolli censeatur, non item quod notorium est notitiâ juris, præsertim per latam sententiam. ratio huius rei in promptu est, quia quâ cau-

sâ aliquid nascitur, eadem etiam dissoluitur, vt in proposito Gratianus annotauit *dist. 61. §. His omnibus.* vbi ait, quod Ecclesiasticæ prohibitiones suas causas habent, quibus cessantibus, cessent etiam ipse, cum itaque infamia facti ex solo crimine seu criminosa vitâ contrahatur, eâ penitus depositâ, & illa cessare debet, vt etiam docui in *cit. c. 4.* at verò infamia contracta ex jure, præsertim per sententiam, per jus seu principis sententiam seu dispensationem tolli debet.

Quæres: cur criminofus seu qui in graui crimine non habente juris infamiam annexam persistit, per exceptionem repelli non possit à munere iudicandi, neque ab officio eligendi, sicuti hic notauit *Abbas & Felinus. n.* Quia jus ipsis omnimodè ac plenè acquiritum est, quo priuari non debent, nisi cognitâ sententiâ per depositionem aut priuationem à superiore

CAPITVLVM LV.

Ultra tertiam.

PARAPHRASIS.

Si tertio testes producti sint ac recepti, non debet quarta productio concedi, nisi is, qui eam postulat, prius iuramentum præstiterit, quod nec per se, nec per alium attestaciones subtraxerit, aut percunctando didicerit; deinde quod non dolo, seu malitiosè eam postulet, sed quia testes, quos jam producere vult, antea habere non potuerit. desumptum est *hoc c. ex auth. de test. §. Quia verò. collat. 7.*

SUMMARIUM.

1. Ad quartam testium productionem non admittendus, nisi præstato prius iuramento legali.

NOT. I. Si quis testium seu à se, seu à parte aduersâ productorum testimoniationes didicerit, intelligo sufficienter, & ab eo, cui fidem habere possit, admittendus non est ad aliam testium productionem, vt etiam dictum est in c. *Fraternitatis 17. hoc tit.* & videri potest *Farinac.*

Not.